

הוועדה הציבורית לבחינת המתווה לשידור הציבורי העתידי בישראל

סיכום דיון- ישיבה מס' 10 - 12.12.2013

נוכחים :

רם לנדס- יו"ר

דנה נויפלד

יאיר אלוני

יהונתן רזניק

יוני רגב

קרני זיו

צביקה גולדברג

גילאל ספדי

חסרים : דפנה גלוק

מוזמנים : אבי ארמוזה, המנכ"ל והבעלים של חברה "ארמוזה פורמטס".

מהלך הישיבה:

חלק א: אבי ארמוזה

חברה "ארמוזה פורמטס" היא חברה המתמחה בפיתוח והפצה של פורמטים טלוויזיוניים לארץ ולעולם. עולם ההפקה והתוכן הישראלי היה סגור, ללא הרבה אפשרויות התפתחות, וזאת עד שמר ארמוזה זיהה את האפשרות לפנות גם לחוץ לארץ.

כיום, מר ארמוזה עובד עם קולגות מגופי שידור ציבוריים אחרים בעולם.

לדעתו של מר ארמוזה, שידור הציבורי צריך לתרום ליצירה המקומית. הערוצים המסחריים מגיעים עם אג'נדות שונות, והמשרד הציבורי צריך להיות המנוע לעידוד היצירה המקומית. כמו כן, פלורליזם ויזמות - המפתח ליצירה תוססת.

מודלים של גופי שידור ציבורי בעולם בהקשר של זכויות יוצרים:

- Channel 4 - קונים את כל התוכן ממפיקים חיצוניים עצמאיים. היוצרים הם היזמים והם בעלי הזכויות המסחריות ביצירה, הם יכולים להקצות אחוז מסוים לגוף שמשקיע על מנת שיהנה מחלק מההכנסות אבל, עצם זה שיש להם את חלק בבעלות, מעודד אותם להשקיע יותר ביצירה, להביא מקורות הכנסה נוספים ובכך להגדיל את השוק.
- ערוץ ה-ABC - המשרד הציבורי באוסטרליה - לא קונים פורמטים זרים כלל, משדרים רק יצירות מקומיות והקולות קוראים שלהם מופנים רק ליוצרים מקומיים וזאת מתוך מטרה, לעודד את היצירה המקומית.
- ערוץ השידור הציבורי בהולנד - הקציבו תקציב שנועד לעודד פיתוחים מקוריים. מגיעות אליהם הצעות והם מזמינים פיילוטס אותם הם משבצים על פני שבוע של שידורים ומבקשים מציבור הצופים לדרג את התכניות. על בסיס הדירוג הם מזמינים 4-5 עונות של תכניות.

- סין- כל הערוצים הם ממשלתיים, ומי שעומד בראשם זה גורמים פוליטיים, אך הם מתנהלים באופן מסחרי- הכנסות מפרסומות.
- קנדה- הזכויות הן של המפיק מראש. הוא מפריש 10%-15% מההכנסות לגוף המשדר.

מר ארמוזה המליץ לאמץ את המודל של Channel 4 בו כל מרכיב של ההפקה נרכש ממפיקים חיצוניים. מאוד חשוב שיוצרים יישארו בעלי זכויות ביצירה שלהם, אפשר להקצות לגוף המשדר 10-15% אבל צריך שתהיה להם ליוצרים ולמפיקים מוטיבציה להשקיע ולפתח תכנים. באנגליה הקף ההפקה גדל בעקבות שינוי רגולטורי שאפשר שמירה על בעלות על זכויות בהפקה.

בישראל, לדעתו של מר ארמוזה, שוק היצירה מצומצם ולא נהנה מספיק מפלורליזם. לחברות הפקה קשה מאוד לשרוד. נדרשת פתיחות משמעותית, והתפקיד של השידור הציבורי הוא לפתח זאת. הצלחת ההפקות הישראליות נבעה בעיקר, בזכות הרגולציה המשמעותית של הרשות השנייה. רק בזכותה של הרגולציה יש היום "מקום בעולם" ליצירה הישראלית וכמובן שיש בכך ערך תדמיתי עצום למדינה.

מר ארמוזה נשאל מהו ההיקף של יכולת החזר כלכלית של תוכן מקורי. תשובתו הייתה שהפוקוס לא צריך להיות ההחזר הכלכלי, אלא מה תהיה התרומה של הערוץ הציבורי לפיתוח יצירה תוססת. כמובן שהתמורה הכלכלית תהיה ערך נלווה משמעותי. האחריות הכלכלית צריכה להישאר בידי גורמי היצירה וההפקה. יש פוטנציאל כלכלי, אבל הפוקוס צריך להיות על ההיבט התרבותי.

אם המשדר הציבורי נניח אכן ירצה להשקיע בסדרה מסוימת, וייקבע שהוא ישתתף בחלק מסוים בהפקת היצירה, יש קושי בגיוס יתר הסכום הנדרש להפקה. המצב הרבה יותר פשוט כאשר הגוף המשדר משתתף במלוא עלות ההפקה.

תמהיל התוכן בערוצים ציבוריים בעולם :

לדבריו של מר ארמוזה, יש ערוצים ציבוריים שרשאים למכור גם פרסומות, והם פועלים בעולם מסחרי ברור ומנסים להגיע לרייטינג גבוה. הם מתנהלים בתפיסה מסחרית. בידור לא נתפס כדבר שלילי - ברור שזה חלק מהטלוויזיה, הדגש הוא על התמהיל והמקום של יתר הז'אנרים- דרמה ודוקומנטרי.

לדעתו של מר ארמוזה, הרלוונטיות של ערוץ ציבורי מושגת כאשר הערוץ קולט את רצון הציבור- מבינים מה הציבור רוצה. תמהיל נכון וברור יכול להביא לתוצאות טובות.

מר ארמוזה יעביר לחברי הוועדה סקירה של תמהילים בעולם.

מר ארמוזה נשאל האם יש הצדקה לקיום הפקות בית? תשובתו הייתה כי לגופים גדולים וציבוריים יש פחות יכולת לנהל את ההפקות בצורה יעילה כמו שיש לשוק הפרטי. בשוק הפרטי מתאפשרת דינמיות גבוהה בניהול ההפקה, יש שליטה יותר גדולה על ההוצאות וגם קל יותר להשיג מימון נוסף, מעבר לתקציב המתוכנן ובעיקר בשוק הפרטי יש כוחות יצירה מעולים ששום גוף משדר פרטי או ציבורי לא יכול לכנס אותם תחת קורת גג אחת ובטח לא יכול להתחרות עם המגוון והפלורליזם שלהם.

עולם היצירה והתוכן בנוי מיזמות, ופחות מתוך האינטרס הכלכלי, אבל כן יש חשיבות שהיזם יינה מפירות יצירתו. עם זאת, השוק בישראל מצומצם יותר ודורש התייחסות שונה.

לסיכום, כאמור מר ארמוזה המליץ לחברי הוועדה ללמוד לעומק את המודל של Channel 4 ולאמץ אותו.

חלק ב': דיון של הוועדה בנושא תוכן

הגדרות ז'אנרים:

קרני זיו הציגה לחברי הוועדה את הגדרות הז'אנרים לפי כללי רשות השידור. וציינה כי יש שוני בין ההגדרות ברשות השניה ובהוט ויס.

המצב הרצוי, לדעתה, הוא הגדרות כלליות, לא כאלו שיוצרות רגולציה פרטנית מידי, שגורמת בסופו של דבר לעיוותים ולמניפולציות. יש לתת לגוף המשדר יותר עצמאות וגמישות. עם זאת, ניתן להגדיר בצורה נוקשה מהו היקף ההפקות שיצאו החוצה, מה היקף הדרישות לסוגה עילית, וזאת מבלי להיכנס להגדרות הפנימיות והחלוקה של תת ז'אנרים בסוגה עילית.

לדעתה, אחוזים ניכרים צריכים להיות מושקעים בז'אנר העליון, אבל ברור שצריך להשאיר מספיק מרווח להתנהל ולייצר שעות פחות יקרות כדי לאזן את עלות השידור במשך יתר הזמן.

שאלה נוספת שעלתה בדיון האם הפקת החדשות תחשב להפקות פנימיות וזאת אם מגדירים למשל ש-20% אלה הפקות פנים ו-80% אלה הפקות חיצוניות. חברי הוועדה תמכו בדעה שיש להיזהר מחלוקה באחוזים. יש להגדיר הגדרות של תוכן, כל מה שקשור לחדשות, אקטואליה, משדרים מיוחדים ואולי גם ספורט יכולים להיות הפקה פנימית של משדר הציבורי, כל השאר צריך לצאת לשוק ההפקות כדי לפתח את שוק היצירה והתרבות הישראלי.

הטלוויזיה החינוכית:

תקציב הטלוויזיה החינוכית עומד על כ-120 מיליון ₪ כאשר סכום זה כולל את התקורות והעלויות של קיום הערוץ. עלות לוח השידורים של הטלוויזיה החינוכית הינו 62 מיליון ₪.

הועלתה האפשרות, כי הטלוויזיה החינוכית תיטמע בתוך משדר הציבורי כיחידה פנימית לילדים ונוער. אפשר להניח שאם רשות השידור תתאחד עם טלוויזיה חינוכית, אז תקציב של המשדר הציבורי יגדל בכ-60 מיליון ₪. במסגרת זאת יש לענות גם על שאלה אם זה נכון לאחד את המשדר הציבורי עם הטלוויזיה החינוכית כאשר ברור שהדבר יביא לדריסת רגל של מימון המדינה (טלוויזיה חינוכית ממומנת על ידי המדינה), שיטת מימון שחלק מחברי הוועדה הביעו אליה התנגדות נמרצת וזאת כיוון שמשדר הציבורי צריך להיות מנותק מתקציב המדינה על מנת שיוכל לשמר את העצמאות שלו.

כמו כן, נידונה השאלה האם בנוסף לטלוויזיה החינוכית יש צורך בייעוד תקציב לתכניות ילדים ונוער בתוך התקציב הכולל של המשדר הציבורי. לעניין זה, הוסכם כי במידה וטלוויזיה חינוכית תהיה חלק ממשדר ציבורי לא יהיה צורך בתקציב נוסף.

שאלה נוספת שהועלתה בנושא זה, האם המשדר הציבורי צריך כלל לשדר תכנים לילדים ונוער? בעניין זה חברי הוועדה הגיעו למסקנה שיש חשיבות לתכנים לילדים ולנוער שהם מנוטרים מאלימות ומסרים לא חינוכיים שיאפשרו להורים לתת לילדים לצפות בטלוויזיה בידיעה כי הם צורכים תכנים שעברו בדיקה בהיבטים של ניקוי מסרים אלימים ולא חברתיים. חברי הוועדה הסכימו כי תפקידו של המשדר הציבורי הוא למלא את החלל במקום שבו יש כשל שוק. ובתחום התוכן לילדים (מעל גיל 6) יש כשל שוק בהיבט של תכנים חינוכיים לילדים.

שידורי הספורט:

ספורט- החל מהמונדיאל והאולימפיאדה הבאות, לא יהיה לרשות השידור עוד מונופול בשידורם.

גבי נויפלד הסבירה כי ההצדקה ששידור של אירועי ספורט מסוימים כן יהיו בשידור הציבורי היא למנוע מהתכנים האלה להגיע לערוצים סגורים שעבורם יש גביה נוספת. מטרת השידור הציבורי היא, בין היתר, ליצור אירועים מאחדים לכלל האוכלוסייה, ובכך ליצור סוג של מדורת השבט. אירועי ספורט מסוימים מתאימים להגשמת מטרה זו.

עם זאת, לדעתו של יו"ר הוועדה, רם לנדס, אירועי ספורט ברמה לאומית הם גם "רייטינג קלי", העלות-תועלת שלו פר שעת שידור אינה מוכחת. אין בשידורי הספורט יצירה של מחויבות רגשית לפלטפורמה המשדרת, וגם לא יצירה של הרגלי צפייה. הצופה בה לראות את משדרי הספורט בכל פלטפורמה שבה הם ישודרו וינדוד איתם הלאה. ספורט הוא לא הפקה שמשוייכת על ידי הצופה לערוץ המשדר, זה לא ה-DNA של הערוץ. הצופה מגיע נקודתית לראות רק את אירוע הספורט המשודר, ועוזב את הפלטפורמה מיד לאחר סיום השידור. לעומת זאת, כשהצופה מגיע לראות סדרת דרמה, חדשות, או כל יצירה מקורית אחרת הוא יודע מהו ה-DNA של הערוץ ואם הוא נהנה לצפות הוא יחזור לצפות בערוץ הזה.

נקודות שעלו לדיון: האם יותר טוב להגביל את שידורי הספורט ולא לאסור לגמרי. אם התשובה היא כן, יהיה צורך להחליט כיצד לקבוע את זה. מה יהיו העקרונות. לחלופין ניתן לקבוע אילו תכנים הם בגדר חובות של משדר ציבורי ואז בזמן הנוטר מותר לו לשדר כל שידור ספורט אחר על פי שיקול דעת מי שמנהל את הערוץ.

בהקשר זה אמר מר אלוני יש לקחת בחשבון שאם לוקחים למשדר הציבורי את כלל אירועי הספורט למעט המרכזיים ביותר, זה מותיר את המשדר עם חלל גדול למלא.

רכישת תכנים :

כיום רשות השידור רוכשת סדרות רבות מחו"ל. חברי הוועדה הסכימו שיש מקום להשאיר יד חופשית ומרחב ביטוי לגבי רכישת תכנים מחו"ל אם הרשות תרצה ותמצא לנכון, היא תוכל לעשות זאת. עם זאת חברי הוועדה מסכימים כי תכנים מחו"ל צריכים להיות בעדיפות שנייה לאחר רכישה והפקה של תכנים ישראלים מקוריים.

בחירת נחיצותם של שלושת הפרמטרים המוגדרים בחוק לגבי הפקות מקור (הוצאות, שעות, נאותות הפקה):

נאותות הפקה – גבי נויפלד הסבירה כי כיום על רשות השידור לא חלים כללים של נאותות הפקה, המקובלים בערוצים אחרים.

ביחס לשני הפרמטרים האחרים גובה ההוצאה ושעות הפקה – אמרה גבי זיו כי יש היגיון ביחס שהם יוצרים ביניהם, אחרת יש חשש שתופק סדרה בעלות גבוהה מאד שתשאב את כל התקציב השנתי של הסוגה עילית. פרמטר השעות מחייב ביזור של ההשקעה על פני לוח השידורים. מצד שני, זה עשוי לגרום לסוג של בינוניות, ולהותיר את הרשות עם הפקות שכבר קיימות גם בערוצים מסחריים, כי הפקה בסדר גודל משמעותי יותר, עלולה לעמוד בסתירה מול החובה של היקף השעות. משדר ציבורי צריך גם לשדר סדרות היסטוריות ארוכות שלא ימצאו מקום בערוצים מסחריים, מקומן הוא במשדר הציבורי. כלומר, גבי זיו מציעה לשמור על גמישות ניהולית בקבלת ההחלטות, להגדיר את סכום ההוצאה הכולל אבל גם להגדיר מינימום, סף תחתון של שעות שידור של סוגה עלית.

בעלות על תכנים :

רשות השידור מקבלת כסף מהציבור כדי להעשיר את היצירה התרבותית, מתוך הנחת בסיס זו, לדעתם של חלק מחברי הוועדה, יהיה הגיוני שהזכויות יהיו בידיה למשך זמן מוקצב בלבד. מדובר ב"רכוש ציבורי" – הכסף הציבורי משמש לכך שהיצירה תופק ותוגש אליו. לאחר שהיצירה הופקה ולאחר שהוגשה לציבור, זה חוזר לידי המפיק והוא יהיה רשאי לעשות ביצירה כרצונו.

השאלות לדיון- האם היצירה חוזרת ליוצר? האם הרשות ממשיכה להיות שותפה בחלק מסוים בבעלות לאחר מכן? יש צורך למצוא נוסחה מאוזנת שלא מפקיעה 100% מהיצירה של היוצר מחד, אבל יוצרת גם הוגנות כלפי הרשות ששילמה על ההפקה. בנוסף, יש לתת את הדעת על הנגישות של הציבור לנכס הזה- הגישה לארכיון בתנאים סבירים.

סוגיות לדיון: סוגיית הבעלות, סוגיית חלוקת הרווחים, וסוגיית השימוש. לסוגיית הבעלות יש השפעה על הסוגיות האחרות, והיא המרכזית, כי אם יש חלוקת בעלות, אז ברור שמדובר בסוג של שותפות מחייבת שמביאה עמה צורך בהסכמת הצד השני.

בהקשר זה צוין כי באנגליה- הבעלות היא 100% של המפיק, שנותן לגוף המשדר זכות להשתמש ביצירה שלו למשך זמן מוגדר.

בהוט ויס- ההסדר הוא של חלוקת בעלות: 50%-50%.

בערוצים המסחריים- 100% מהבעלות הוא של הגוף המשדר.

בעבר בערוצים המסחריים- הבעלות חזרה ליוצר, והגוף ששידר היה צריך לרכוש שוב את הזכות לשדר.

מר לנדס אמר כי בניגוד לאירגוני היוצרים, שמעוניינים בבעלות מלאה על התוכן בלי שום בעלות של המשדר הציבורי, לדעתו- הציבור שהשקיע כסף ביצירות הללו צריך גם להיות שותף לפירות שלהן. וגם רצוי שלמנהלי השידור הציבורי יהיו כלים ומוטיבציה להצטיין ולייצר הכנסות נוספות לערוץ הציבורי כדי לפתח ולקדם אותו בלי לבקש בעתיד עוד ועוד כסף מן הציבור. מכאן הצעתו של מר לנדס היא" המפיק והיוצרים יעניקו בלעדיות למשדר הציבורי לתקופה מסוימת, (5 שנים) אשר לאחריה, תהיה ליוצר ולמפיק זכות לעשות ביצירה כל שימוש כרצונו, במקביל לזכותו של הגוף המשדר להמשיך לשדר את היצירה לנצח. הבעלות תהיה בחלוקה שווה של 50 - 50 וגם אחרי 5 שנים היא לא משתנה. כלומר גם היוצרים וגם המשדר הציבורי יוכלו להינות מפרות התמלוגים על המכירה/שידור של אותה יצירה ולא משנה מי מכר אותה.

שידורי VOD- מר לנדס שאל- האם שידור תכני רשות השידור במסגרת VOD של הוט צריכים לעלות כסף לצרכן? תחילה, חברי הוועדה סברו כי תכנים של רשות השידור צריכים להיות ניתנים לצפייה בחינם. יצוין, כי אין כוונה להטיל על רשות השידור חובה לשדר תכנים ב- VOD. אך ההצעה הזו נתקלת בקושי מול המפיק, שכן אם יוחלט על המתווה שהציע מר לנדס לעיל ופותחים את התכנים של מפיק לצפייה בחינם במסגרת שידורי VOD, אזי כעבור 5 שנות הבלעדיות היצירה אמנם תחזור למפיק אך עדיין תהיה מחויבת בשידור חינמי ב-VOD.

יש בכך פגיעה ביוצרים שהם שותפים לבעלות על התוכן ולכן הוחלט להשאיר את סוגיית שידורי ה- VOD בצריך עיון, לעת עתה.

שלוש נקודות נוספות שעלו:

- תקציבי פיתוח- צריך למצוא דרך שגם אם התקציב לא יוביל לשידור של סדרה, הכסף שישמש לפיתוח של יצירה יחשב במסגרת ההוצאה.
- ביה"ס לקולנוע- האם יש מקום שרשות השידור תיקח חלק בעידוד וסיוע לתחום זה?
- שילוב של מיעוטים בתפקידי מפתח בהפקות של הרשות/של הגופים מהן היא רוכשת.

חלק ג': ג'אלאל ספדי, מוביל דיון בנושא השידור הציבורי לאוכלוסייה הערבית

השאלות הועלו בדיון: האם הטלוויזיה הציבורית צריכה להציג גם תכנים שנויים במחלוקת? האם בהכרח תכני השידור צריכים להיות דווקא כאלה שמציגים תמונה אידיאלית? האם יש

מקום לשרד גם תכנים שמציגים את המציאות בצורה ישירה יותר-ולא מצונזרת וחושפים גזענות, וקיצוניות!

גילאל העביר לוועדה מצגת לגבי מטרות השידור הציבורי ביחס לאוכלוסייה הערבית בישראל.

הלא TV- הערוץ הערבי הייעודי בכבלים ובלוויין- הערוץ חווה קשיים כלכליים. כיום "הלא TV" משדרים רק דרך חברות הוט ויס, וכבר לא משדרים בלוויין הלא מוצפן, ולכן החשיפה של האוכלוסייה הערבית לערוץ היא מצומצמת מאד. הערוץ לא נותן מענה לצרכי האוכלוסייה.

לדעתו של מר ספדי יש צורך, בערוץ שיאחד וייתן מענה לתכנים שמעניינים את אוכלוסייה הדוברת בשפה ערבית.

מר אלוני סבר שמטרות אלו יושגו רק באמצעות ערוץ שידור ערבי נפרד שיפעל במסגרת השידור הציבורי, כך שתנוהל מהדורת חדשות עצמאית בערבית, תתקיים רכישת תכנים נפרדים בערבית. אם המתווה הכלכלי לא מאפשר זאת, אפשר להתחיל ממתכונת מצומצמת של שידור בחלק משעות היממה.

לעומתם, מר לנדס סבר שקודם יש לייצר מנגנון שיכשיר קאדר של יוצרים ואנשי מקצוע שמכירים ויודעים להשתמש בשפה הטלוויזיונית ולהביא את הקול הערבי אל הבמה בתוכניות רלוונטיות ומקוריות כדי להקים ערוץ משמעותי עם תכנים טובים. במצב הקיים נראה שיהיה קשה ליצור ערוץ ערבי משמעותי ואיכותי מבחינת תכנים.

לעניין זה מר ספדי המליץ על הקמה מדורגת של ערוץ ערבי, וזאת עד לפיתוח אותה מנהיגות תקשורתית ומקצועית ערבית שלא קיימת במידה מספקת כיום. היעד הסופי צריך להיות ערוץ ערבי עצמאי.

בהמשך להמלצה זאת מר לנדס הציע כי בתור התחלה יוקם "ערוץ רא"י" - שנשען על הבסיס של הערוץ הראשון, משדר את התכנים של הערוץ הראשון עם תרגום לערבית ובשעות מסוימות מגיש תכנים אחרים, שיופקו באופן עצמאי או תכנים שישולבו בתוך מה שמשודר בערוץ 1 ויהיו רלוונטיים לצופה הערבי (לדוגמא- מהדורת חדשות שתישען על המהדורה של מבט, תוך שילוב של מספר כתבות עצמאיות של הערוץ הערבי, שרלוונטיות לחיים של המגזר הערבי. בהדרגה, סך שעות החפיפה יקטן ויהיו יותר שעות עצמאיות של הערוץ הערבי, וזה תוך פיתוח מיומנות של אנשי מקצוע ערביים בתחום התקשורת שיהיו מסוגלים להוביל ולפתח את הערוץ.

בשבוע הבא-

פגישת הכרות עם נציגי חברת יעוץ "עמרב"

מועד ההתכנסות: יום חמישי הבא בין השעות 18:00-14:00.

רשמו: חגית ברוק יולי לסנובסקי

חתום: רם לנדס, יו"ר הוועדה

